

Ekstremal jurnalistika üçün ilk layihə

Rəşid Faxralı

Məndən, səndən ötən zərbənin Vətənə dəydiyini hamımız bilirik. Vətənə atılan daşları sinəsi ilə əsgərlər zərərsizləşdirir, söz daşını jurnalistlər. Bu anlamda sözə yük olmayan, sözün yükünü çəkən jurnalistlər də əsgərdir. Həm də müharibə başa çatmadığı bir vaxtda (müharibə torpaqlarımız işğaldan azad ediləndə başa çatacaq!). Onda sözün də "müselləh əsgər"(S.Vurğun) olduğunu xatırlatmağa ehtiyac yoxdur...

Vəzifə borcu vətəndaşlıq borcundan qaynaqlanır. Peşə hazırlığı vəzifə borcunun, vəzifə borcu vətəndaşlıq borcunun yerinə yetirilməsi üçün şərtidir.

Jurnalist olaraq hərbi mövzuda yazmağın şərafətini məsuliyyəti ilə tən yaşayan jurnalistlərə də, bu sıradan "Ekstremal situasiyalarda işləyən jurnalistlərin psixoloji və təcrübi öyrədilməsi" layihəsinin təşkilatçısı jurnalist Əlisəfa Mehdiyevə də, bir ay davam edən tədbirdə iştirak edən jurnalistlərə də SÖZün cəfakəşi deməyi özümə mənəvi borc bilirəm...

Jurnalistika cəmiyyətə ancaq informasiya çatdırmaq kifayətlənərsə, vəzifə borcunu mükəmməl yerinə yetirə bilməyəcək. Ekstremal şərait məfhumu dikte edir ki, jurnalistika publisistikanın

imkanlarından istifadə etməklə fəaliyyətini başlıca olaraq istər Silahlı Qüvvələrin şəxsi heyətinin mənəvi hazırlığının, istərsə də müharibə şəraitində əhalinin milli-xalqı ruhunun yüksəldilməsinə yönəlməlidir. Ekstremal şərait amilinə istinadən düşünürəm ki, tədbir həm də bu məqsədə hesablanıb; müharibə başa çatmayıbsa, ekstremal şərait davam edəcək. Nə vaxtsa bu tədbirdə iştirak edən jurnalistlərdən müharibə gedən ölkələrə (Suriya, Əfqanıstan və b.) ezam edilən də olaçaq. Belə məqamları da əhatələyən layihə, təbii ki, jurnalistikamızın dünyəvi təcrübələrlə uzlaşdırılması baxımından dəyərli hesab edilməlidir.

Tədbirin mahiyyəti hərbi mövzuda yazan jurnalistlərin peşə hazırlığına can yandırmaqdır, şübhəsiz. Şübhəsiz ki, bu canyandırma SÖZ müstəvisində vətəndaşlıq mövqeyidir. Vəzifə borcu mənəvi borcu üstələyəcək; bu tədbir vətəndaşlıq (mənəvi) borcu formatında vəzifə (jurnalistlik) borcunun dövlətçilik baxımından daha optimal yerinə yetirilməsini təmin etmək istəyidir. "Ekstremal situasiyalarda işləyən jurnalistlərin psixoloji və təcrübi öyrədilməsi" layihəsi dövlətçiliyin möhkəmləndirilməsinə sayğı kimi dəyərləndirilməlidir. Cəmiyyət həm də ordu ilə ilgili müfəssəl məlumatları (informasiyaları) mediadan alır. Media cəmiyyətə dürüst, əhatəli informasiyalar verməklə (bu informasiyaların ordunun nüfuzuna, orduya inama zərəri yoxdursa), ordu ilə cəmiyyət (vətəndaşla dövlətçilik) münasibətlərinin qürur əlaqələndiricisi olursa, hərbi mövzuda yazan jurnalistlərin hazırlığının yüksəldilməsində vəsile (vasitə) olan "Ekstremal situasiyalarda işləyən jurnalistlərin psixoloji və təcrübi öyrədilməsi" layihəsini qey-

ri-rəsmi məktəb hesab etmək suç deyil.

"Ekstremal situasiyalarda işləyən jurnalistlərin psixoloji və təcrübi öyrədilməsi" ilk layihə olmaq etibarilə istər ordu-cəmiyyət münasibətləri üçün dəyərliyini, istərsə də dövlətçilik baxımından vacibliyini yüksək dəyərləndirirəm.

1988-1994-cü illərdə olduğu kimi, sonralar da (indi də) dərc edilən informasiyalar, məqalələr jurnalistin mövzuya yaxından bələd olmaması səbəbindən bəzən arzuolunmaz vəziyyətlərə səbəb olub. Bəzən bu və ya digər informasiya "deyirlər" mövqeyindən ictimailəşdirilir ki, bunun da dövlətçiliyimizə, Silahlı Qüvvələrimizin nüfuzuna mənfi təsirini xatırlatmağa ehtiyac yoxdur. Belə informasiyalar əhali arasında müəyyən çaşqınlıqlar da yarada bilər. Tədbiri bu baxımdan "qadağanedicilərə" kimi də dəyərləndirmək mümkündür.

Ötən ilin avqust hadisələrində bəzi KİV-lərin informasiyaları təbii ki, narahatlıq yaradacaqdı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 24 sentyabr 2014-cü il tarixli "Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Ermənistan Respublikası silahlı qüvvələri ilə təmas xəttində bəzi təhlüksizlik tədbirləri haqqında" Sərəncamı jurnalistlərin fakt və hadisələrə həssas münasibətinin istiqamətlərini müəyyənləşdirdi. Bu tədbiri müəyyən mənada, həmin Sərəncamın tələblərinin tərkib hissələrindən biri hesab etmək olar; "Dinc Dünya" Araşdırma Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Əlisəfa Mehdiyev jurnalistikanın vətəndaşlıq mövqeyi ilə tənzimlənməsinin zəruriliyini də nəzərə alıb. Tədbirə dəvət olunan peşəkarların dia-loq, dialoq-müzakirə formatında söhbətləri "jurnalistlərin psixoloji və təcrübi öyrədilməsi" tezisində söykəndiyindən, təbii ki, zamanında

(məqamında) səmərəli olaçaq.

Tədbirin təşkilatçısı Əlisəfa Mehdiyev 1994-1995-ci illərdə söhbətlərimizdə onun ekstremal şəraitdə jurnalistlərin fəaliyyəti istiqamətində araşdırmalar apardığını, dünya təcrübəsini çağdaş jurnalistikamıza gətirmək istədiyini demişdi. Bugünkü tədbirin başlanğıcı həmin illərlə səsleşir. Yeni Əlisəfa Mehdiyev mövzunu kifayət qədər əhatəli araşdırıb. Məhz bunun nəticəsidir ki, "müdəvimlər" hərbi mövzuda informasiya hazırlayanda, bu mövzuda məqalə (reportaj) yazanda nələri bilməyin, nələri nəzərə almağın zəruriliyini öyrənə bildi. Yaxın vaxtlarda informasiyalarda (KİV-lərdə ictimailəşdiriləcək məqalələrdə, reportajlarda) bunun nəticəsini görəcəyimizə şübhə etmirəm.

Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinin professorları Şirməmməd Hüseynovun, Cahangir Məmmədlinin, Qulu Məhərrəminin, Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşovun tədbirdə iştirak etmələri, mövzunun nəzəri əsasları ilə bağlı tövsiyələrini bildirmələri, Müdafiə Nazirliyinin yüksək rütbəli zabitlərinin çıxışları ekstremal şəraitdə işləyən jurnalistlərin fəaliyyətlərində peşəkarlığın təmin edilməsi baxımından tezislər kimi qəbul edilməlidir.

Müdafiə Nazirliyi hərbi mövzuda yazan jurnalistlərin (tədbiri mahiyyəti etibarilə kurs hesab etmək olar və öyrədilmə ifadəsi onlara qeyri-rəsmi müdəvim deməyə əsas verir) hərbi terminologiyani optimal səviyyədə mənimsəməsinə də, bu və ya digər döyüş texnikası ilə əyani təmasını da, atıcı silahlardan istifadə qaydalarına bələdliyini də bilavasitə poliqonda təşkil etdi. Bu, ekstremal situasiyalarda işləyən jurnalistlərin psixoloji və təcrübi öyrədilməsinə böyük dəstək oldu...